

КОЛЬКІ Ё БЕЛАРУСІ УНІВЕРСІТЭТАЎ

Колькі ў Беларусі універсітэтаў? Можна адказаць — два: у Мінску і Гомелі. Адказ будзе правільны і ўсё ж не зусім дакладны, бо акрамя гэтых двух буйнейшых цэнтраў навукі і культуры, у нашай рэспубліцы дзейнічае 1268 народных універсітэтаў і 579 іх філіялаў, у якіх да здабыткаў культуры далучаюцца звыш 200 тысяч чалавек.

Народныя універсітэты — гэта грамадскія ўстановы, якія арганізуюцца пры прадпрыемствах, клубах, школах, у калгасах і саўгасах і ставяць сваёй мэтай патрыятычнае і культурнае выхаванне людзей, павышэнне іх прафесійнага і эстэтычнага ўзроўню. Кожны універсітэт мае сваю праграму, разлічаную на год, а часцей на два-тры гады, і заняткі ў ім вядуць на грамадскіх пачатках лепшыя лектары таго профілю, у якім спецыялізуецца слухачы. Большую частку лекцый чытаюць супрацоўнікі ўстановы, на базе якой створаны універсітэт, але часта запрашаюцца відныя вучоныя, пісьменнікі, артысты.

...Міхаіл Салапаў кіруе му-

зычнай школай калгаса «Савецкая Беларусь» Камянецкага раёна і ў той жа час займае пасаду рэктара народнага універсітэта культуры. Дарэчы, пасада гэта не толькі ганаровая, але і неспакойная. Ужо два гады Міхаіл Рыгоравіч разам з іншымі настаўнікамі вядзе курс лекцый па музыцы па распрацаванай ім жа методыцы. Ілюструюцца гэтыя лекцыі і жывым выкананнем, і пласцінкамі, і магнітафоннымі запісамі. Пачыналі з народных песень, а зараз калгаснікі з задавальненнем слухаюць самыя складаныя сімфанічныя творы. Заняткі адбываюцца ў выдатным будынку палаца культуры. Лекцыі па музыцы чаргуюцца з лекцыямі па культуры паводзін, эстэтыцы быту і інш.

Універсітэт мастацкага выхавання пры Гомельскім палацы культуры чыгуначнікаў мае факультэты тэатра, музыкі і выяўленчага мастацтва. А універсітэт літаратуры і мастацтва пры Бігосаўскім зваветэрынарным тэхнікуме наогул не мае факультэтаў. Лекцыі ў ім спланаваны па цыклах, і праграма разлічана так, каб буду-

чыя спецыялісты сельскай гаспадаркі атрымалі высокую гуманітарную падрыхтоўку і прыйшлі ў жыццё ўсебакова адукаванымі людзьмі.

Методыка ў кожным універсітэце культуры свая, у залежнасці ад складу слухачоў, а задача адна — павышэнне эстэтычнага ўзроўню людзей, выяўленне іх талентаў і творчых магчымасцей. Таму пры многіх з іх адкрыты студыі выяўленчага мастацтва, тэатральныя гурткі.

Работа універсітэтаў культуры — толькі частка вялікай агульнай выхавальнай работы народных універсітэтаў, а яны створаны больш чым па дваццаці профілях: тэхніка-эканамічных ведаў (дзе павышаюць сваю прафесійную адукацыю рабочыя і служачыя прамысловых прадпрыемстваў), грамадска-палітычных ведаў (дзе вучаюцца дзейнасць і тэарэтычная спадчына Ул. І. Леніна, гісторыя КПСС, міжнародныя адносіны), прававых, прыродазнаўчых, педагагічных ведаў і інш.

Універсітэты з педагагічным профілем ствараюцца ў асноў-

ным пры школах, для бацькоў. Але ёсць і такія педагагічныя універсітэты, якія разлічаны на слухачоў-настаўнікаў, таксама як і медыцынскія — на ўрачоў. Гэтыя ўстановы аказваюць вялікую дапамогу дзяржаўным інстытутам удасканалвання настаўнікаў і ўрачоў, якія не ў стане ахапіць адразу тысячы навучэнцаў.

На базе ўпраўленняў сельскай гаспадаркі ў кожным раёне працуюць народныя універсітэты сельскагаспадарчых ведаў з факультэтамі агранаміі, жывёлагадоўлі, механізацыі, эканомікі і арганізацыі сельскагаспадарчай вытворчасці. У іх займаюцца старшыні калгасаў, аграномы, інжынеры і іншыя спецыялісты. У калгасах жа працуюць філіялы, якімі кіруюць тыя, хто наведвае лекцыі ў раёне.

Стаць слухачом народнага універсітэта можа кожны жадаючы, незалежна ад узросту і адукацыі. Пасведчанні, якія атрымліваюць закончыўшы курс навучання, хоць і не маюць сілы юрыдычнага дакумента, але ўлічваюцца кіраўнікамі ўстановаў і прадпрыемстваў

пры вылучэнні чалавека на тую ці іншую пасаду.

Кіруе універсітэтам Рэспубліканскі савет народных універсітэтаў, у які ўваходзяць прадстаўнікі ўсіх арганізацый, зацікаўленых у іх развіцці: міністэрстваў асветы, культуры, аховы здароўя, радыёкамітэта, рэдакцый рэспубліканскіх газет, таварыства «Веды» і інш. На чале савета стаіць вядомы беларускі вучоны акадэмік К. Лукашоў. Галіновыя секцыі ўзначальваюць адказныя работнікі міністэрстваў.

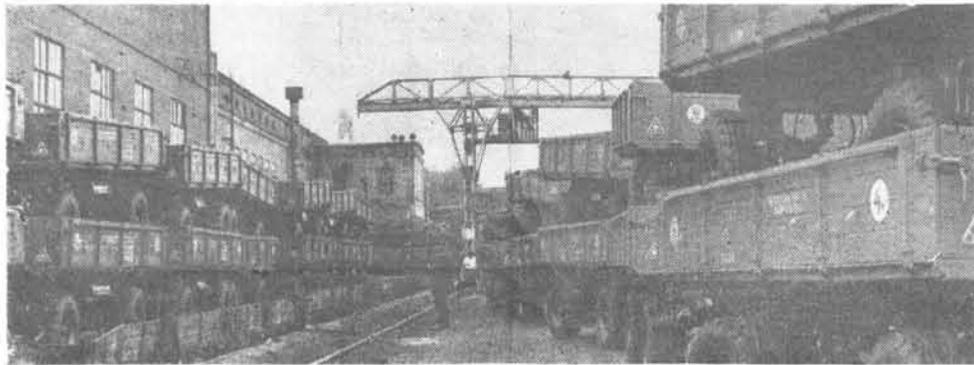
Іншааземцы, якія бываюць у Савецкім Саюзе, аднадушна адзначаюць высокі інтэлектуальны ўзровень савецкага чалавека, яго няспынную прагу да ведаў. Народныя універсітэты ўзніклі як натуральны вынік гэтай прагі з аднаго боку і пастаянных клопатаў Савецкай дзяржавы аб духоўным росце сваіх грамадзян — з другога. Усяго дзесяць год існуюць яны, а ўжо заваявалі прызнанне і заслужылі ўдзячнасць тысяч людзей. Сетка іх шырыцца з кожным годам.

ЗАСЯДАЕ САВЕТ УНІВЕРСІТЭТА КУЛЬТУРЫ КАЛГАСА «САВЕЦКАЯ БЕЛАРУСЬ», КАМЯНЕЦКАГА РАЁНА. ЗЛЕВА НАПРАВА — ВЫКЛАДЧЫК РАЇНСКАЙ МУЗЫЧНАЙ ШКОЛЫ С. СПЕКTR, РЭКТАР НАРОДНАГА УНІВЕРСІТЭТА М. СОЛАПАУ, ДЫРЭКТАР ВОУКАВІЦКАЯ СЯРЭДНЯЯ ШКОЛЫ А. ЦАРУК, СТАРШЫНЯ КАЛГАСА «САВЕЦКАЯ БЕЛАРУСЬ» УЛ. БЯДУЛЯ, ВЫКЛАДЧЫКІ КАЛГАСНАЙ МУЗЫЧНАЙ ШКОЛЫ І. КАСМАТЫХ І Т. КАСМАТЫХ.

Адзіні мільён 150 тысяч розных сельскагаспадарчых машынаў, у тым ліку 375 тысяч сіласафараняных камбайнаў і больш за 163 тысячы трактарных прычэпаў, выцвіццў за час свайго існавання завод «Гомсельмаш». Сёлета яго калектыв адзначае 40-годдзе прадыржэства. НА ЗДЫМКУ: трактарныя прычэпы на адэружанай пляцоўцы завода.

Фота Ч. МЕЗІНА.

Жаночыя чарнікі, берэты, дзіцячыя шапачкі, сурьізкі, ажурныя шалі Беларавіцкай фабрыкі мастацкіх вырабаў заваявалі шырокую папулярнасць у нашай краіне. Фабрыка дэманстравала свае вырабы таксама на многіх міжнародных выстаўках. НА ЗДЫМКУ: вышывальніца Тамара ГЕЦМАН.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

НОВЫ АЎТАПОЕЗД

Калектыв канструктараў і эксперыментатараў Мінскага ордэна Леніна аўтамабільнага завода стварыў доследны ўзор новага аўтапоезда, прызначанага для міжнародных і міжнародных перавозак грузаў.

Новы аўтапоезд складаецца з аўтамабіля МАЗ-510А грузападмальнасцю 8,5 тоны і прычэпа, грузападмальнасць якога — 14,5 тоны. Максімальная скорасць новага аўта-зараз працуюць чатыры

поезда — 85 кіламетраў у гадзіну. Для забеспячэння лепшай захаванасці грузаў аўтамабіль і прычэп абсталяваны тэнтамі. Умовы работы вадзіцеля палепшаны за кошт увядзення падрысорнага сядзення і больш мяккай пярэдняй рысоры. Хутка два новыя аўтапоезды выйдуча на трасы выпрабавання.

ЦЭНТР НАРАДЫ — МІНСК

У верасні ў Мінску адбудзецца ўсесаюзная нарада на лёгкіх бетонах. Сталіца Беларусі невыпадкова выбрана месцам для правядзення сустрэчы спецыялістаў. Менавіта ў Мінскім дзяржаўным навукова-даследчым інстытуце будаўнічых матэрыялаў атрымалі пачаткі ў жыццё лёгкія бетоны, створаныя на аснове агларарыту і керамзіту.

Вучоныя і інжынеры інстытута працягваюць свае творчыя пошукі, пашыраюць сферу ўжывання лёгкіх бетонаў. Вялікую цікавасць праяўляюць жывёлаводы да распрацавання мінчанамі цёплых падлог з керамзітабетону для ферм. Такія падлогі ўжо апрабаваны ў некалькіх гаспадарках Новасібірскай вобласці. Утрыманне жывёлы ў памяшканнях з цёплай падлогай значна павялічыла яе прадуктыўнасць.

ЗБОР ПМНІКАЎ

Збор помнікаў гісторыі і культуры нашай рэспублікі рытуе да выдання Акадэмія навук БССР. Сем тамоў гэтай кнігі расказуць чытачу аб археалагічных і архітэктурных помніках нашага краю, аб жывалісе, скульптуры, беларускім прыкладным мастацтве, помніках рэвалюцыйнай славы і Вялікай Айчыннай вайны.

У Брэсцкай вобласці працуюць чатыры

навуковыя экспедыцыі. Яны збіраюць матэрыял для першага тома выдання. У навуковых даследаваннях прымуць удзел мастацтвазнаўцы, архітэктары, гісторыкі, археолагі. Ім дапамогуць у пошуках студэнты і выкладчыкі вышэйшых навучальных устаноў рэспублікі.

Ужо ў гэтым годзе будзе завершан збор матэрыялаў для першага тома. Ён прысвячаецца помнікам гісторыі і культуры Брэсцкай вобласці.

ЛІДСКАЕ ПІВА

Мінскі праектны інстытут «Белгіпрахарчпрам» завяршыў распрацоўку праекта рэканструкцыі піўзавода ў горадзе Ліда. Паводле гэтага праекта магутнасць прадыржэства павялічыцца ў паўтара раза. Асноўны прырост магутнасці адбудзецца за кошт павелічэння выпуску гатунковага піва «Лідскае», створанага мясцовымі спецыялістамі і прызнанага дэгустатарамі Міністэрства харчовай прамысловасці СССР адным з лепшых у краіне па смакавых якасцях і кансістэнцыі. Пасля рэканструкцыі завод будзе штогод пастаўляць гарадам рэспублікі амаль 5 мільёнаў літраў «Лідскага».

УНІВЕРМАГ У ВЕСЦЫ

Нядаўна ў вёсцы Ярэмчы Карэліцкага раёна адкрыты універмаг «Нёман». Будынак пабудаваны з бетону і шкла, а інтэр'ер упрыгожаны рознакаляровымі пластыкамі і рачнымі ракавінкамі.

Жыхары Ярэмчаў і навакольных вёсак могуць набыць у новым магазіне вопратку і абутак, радыёпрыёмнікі, кнігі, тэлевізары і матацыклы, галантарэйныя і парфумныя тавары.

ПУШНОЕ ЗОЛАТА

Штогод з Міжнароднага аукцыёна, які праводзіцца ў Ленінградзе, буйныя партыі скурак лясца, собала, чарнабурых лясца і іншых звяркоў вязуць у краіны ўсіх кантынентаў свету. Сярод экспартуемай пушніны ёсць прадукцыя і калгаса «Дружба» Браслаўскага раёна.

З некалькіх чарнабурак пачала развівацца калгасная звераферма. Цяпер тут разам з маладняком каля тысячы лясца і амаль 2 200 пясцоў. Планами прадугледжваецца далейшае развіццё гэтай падсобнай галіны.

Зверагадоўля прыносіць калгасу вялікія даходы. Калі пяць год назад ферма дала крыху больш за шэсць тысяч рублёў чыстага прыбытку, то сёлета прыбытак складзе не менш 66,4 тысячы рублёў.

ГАСЦІННЫ ДОМ

Прыгожы від на Няву і горад адкрываецца з акон новай пятнаццаціпавярховай гасцініцы «Ленінград», якая ўзнялася на Пірагоўскай набярэжнай насураць вечнай стаянкі крэйсера «Аўрора». Пабудаваная па заказе «Інтурыста», яна зможа адначасова прыняць 1 312 чалавек.

Першыя два паверхі адведзены пад вестыбюль, пошту, тэлеграф, бюро абслугоўвання, пункт абмену валюты, зімі сад, рэстаран з галоўнай залай на 1 000 месцаў і трыма банкетнымі. На апошнім паверсе — Пятроўская зала з рускай кухні.

Здадзена ў эксплуатацыю толькі першая чарга комплексу. Закладзены фундамент для кінаканцэртнай залы. Архітэктары пад кіраўніцтвам С. Спярскага прадумваюць праект другога жылога комплексу прыкладна на дзве тысячы чалавек.

АСУАНСКАЯ

ПЛАЦІНА

У СТРАІ

У Асуане адбылася афіцыйная перадача арабскаму боку 12-га, апошняга гідраэлектраагрэгата высотнай Асуанскай плаціны. На цырымоніі перадачы прысутнічалі міністр энергетыкі ААР і на справах высотнай Асуанскай плаціны ААР Мухамед Сідкі Сулейман, губернатар правінцы Асуан Амін Амар, савецкія і егіпецкія эксперты.

Дзякуючы самаадданай працы савецкіх і арабскіх рабочых і спецыялістаў дзятэрмінова дасягнута ўсталяванне практычна магутнасцю 2 100 000 кілават. Над гурнічч вобласці «Няхай жыве арабска-савецкая дружба!» 12-ы агрэгат быў пастаўлены пад напружанне. «Навод 12-й турбіны, — сказаў савецкім карэспандэнтам Сідкі Сулейман, — азначае завяршэнне Асуанскага гідраэлектраагрэгатнага комплексу — горадасці егіпецкага народа. Усе пастаўкі абсталявання і ўсе абавязальствы і пагадненні паміж абодвума бакамі выкананы дзятэрмінова і на высокім тэхнічным узроўні».

Міністр выказаў удзячнасць савецкаму народу і Савецкаму ўраду за аказаную сяброўскую эканамічную і тэхнічную падтрымку ў будаўніцтве Асуанскай плаціны. На мантажы 12-га агрэгата асоба вызначаліся арабска-савецкія брыгады інжынераў Ю. Кузняцова, В. Шулатава, В. Мальшова, арабскага інжынера Сувайдана.

Перадача егіпецкаму боку 12-сілавога агрэгата вылілася ў свята савецка-арабскай дружбы. На будынку станцыі на арабскай і рускай мовах ззяе надпіс: «12 асуанскіх агрэгатаў працуюць на карысць арабскага народа».

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Передовая статья номера «КОЛЬКИ У БЕЛАРУСИ УНИВЕРСИТЕТАУ» рассказывает о деятельности народных университетов нашей республики. Народные университеты — это общественные учреждения, которые организуются при клубах, школах, предприятиях, в колхозах и совхозах и ставят своей целью патристическое и культурное воспитание людей, повышение их профессионального и эстетического уровня, раскрытие их талантов и творческих возможностей. Они возникли десять лет назад как естественный результат тяги к знаниям советских людей с одной стороны и постоянной заботы нашего государства о духовном росте своих граждан — с другой. Сейчас в Белоруссии

действует 1 268 народных университетов и 579 их филиалов.

С 19 по 24 июля в Белоруссии гостила большая группа земляков из США. Гости побывали на приеме в Белорусском товариществе по культурным связям с соотечественниками за рубежом, в колхозе имени Гастелло Минского района, в пионерском лагере, осмотрели мемориальный комплекс в Хатыни, посетили родные города и деревни. Люди, прожившие всю жизнь на земле, на которую не упала ни одна вражеская бомба, впервые остро почувствовали, что пережил белорусский народ в годы войны. «Мои Княжеводцы стерты с лица земли, — рассказывала Алиса Сурба. — Там, где была

деревня, — две большие могилы. Над ними памятники. Мне было больно и страшно... Мы должны бороться, чтобы это больше никогда не повторилось». Репортаж о пребывании соотечественников из США в Белоруссии помещен под заголовком «ПАДАРОЖЖА ЗА ПРАУДАЙ» [4 стр.].

В мировой прессе недавно промелькнуло сообщение из Канады: украинские буржуазные националисты аплодируют «ястребам» из Тель-Авива. Собинники Петлюры и Бандеры, руки которых обогреты кровью как украинцев, так и евреев, находят общий язык с сионистскими заправилками. Этот петлюровско-сионистский альянс становится понятным, если взглянуть в историю сионистских организаций, действовавших на Украине. Петлюровцы уничтожали евреев-коммунистов, таких, как член Киевского горкома Горвиц, комсомолец вожака Ратманский, устраивали еврейские погромы, но надежно охраняли сахарные заводы и мельницы миллионера Брод-

ского. Сионизм всегда выступал и выступает в блоке с реакцией, в блоке с шовинистами всех мастей. Не удивительно, что он нашёл общий язык с предателями украинского народа [«СВАЯК СВАЯКА...», 5—7 стр.].

Общественность республики отметила 90-летие со дня рождения Гальяша Левчика, известного поэта, автора популярного в свое время сборника «Чижик белорусский». Гальяш Левчик вместе с Янкой Купалой работал в редакции газеты «Наша нива», активно участвовал в национально-освободительном движении трудящихся бывшей Западной Белоруссии. В 1944 году он был замучен гитлеровцами в Варшаве. В Слониме, на родине Левчика, живет много людей, лично знавших поэта, друживших с ним. Наш корреспондент из Слонима М. Рылко рассказывает о своих встречах с этими людьми в статье «ЛЕС ПАЭТА» [6 стр.].

Великий русский писатель Михаил Юрьевич Лермонтов

осенью 1837 года был переведен из действующей армии на Кавказе в Гродненский гусарский полк. С этим периодом жизни поэта, а также со славною историей полка читателей знакомит статья «ГУСАР ГРОДЗЕНСКАГА ПАЛКА» [8 стр.]. Полк был сформирован в 1806 году, не раз отличался в боях, одним из первых в 1813 году вступил в Париж. В нем служили подполковник Лунин, один из основателей тайного декабристского общества, Казимир Домейко, выходец из революционной семьи, связанной дружескими узами с А. Мицкевичем, брат известного чилийского ученого Игната Домейко, и другие прогрессивные люди той эпохи. Во время польского восстания 1830—1931 гг. несколько офицеров и рядовых перешли на сторону восставших, некоторые сбежали из полка, не желая участвовать в подавлении мятежа. За это полк был сослан в глухие места на берега Волхова. Сюда привела судьба и опального русского поэта.

ИЗ ВОСПОМИНАНИИ АНДРЕЯ МИХАЙЛОВИЧА МАРТЫНОВА

Забегу опять вперед. Когда в мае 1945 года я очутился в Москве, я не сказал Наде про Феликса, потому что сам о нем ничего не знал, кроме того, что услышал от пьяного Зверева.

Сколько раз я, бывая в бараках острабочих, в лагерях военнопленных, всматривался в худые, изможденные лица — вдруг увижу сына...

В Норвегию мне показать не удалось, а Феликс, оказывается, около двух лет находился на острове Шторфозен, расположенном в Тронгеймском фиорде, при выходе в открытое море...

Я, наверное, так бы ничего и не узнал о сыне, если бы не Михаил Никитович Ворожейкин, заведующий Моршанским горно-Тамбовской области, который разыскал меня летом 1968 года. Он попал в плен в августе 1942 года, прошел все муки ада — знаменитую среди военнопленных «яму» возле Миллерова, где немцы кормили русских распаренной пшеницей и где от дизентерии погибло около тридцати тысяч человек, он побывал в харьковской тюрьме, шел зимой босиком до Владимира-Вольнского, попал в лагерь под Нюрнбергом, где военнопленных ежедневно гоняли убирать трупы и обломки зданий после бомбежек, голодал, сидел в карцерах и вынес все только потому, что обладал богатырским здоровьем и еще потому, что ему в то время было чуть больше двадцати лет.

Потом он попал в Норвегию, на остров Шторфозен, работал в штольне и выжил опять-таки потому, что был молод, и еще потому, что в этом лагере находились крепкие духом, сильные люди, умевшие помогать друг другу.

Михаил Никитович рассказал мне, как они жили в лагере «колхозах». Объединялись по трое, по пятеро, властвовал железный закон: «один за всех — все за одного». Спусти двадцать три года он помнил свой «колхоз»: он сам, Семен Павлович Горохов из-под Тулы, Михаил Андреевич Кожин из Киева. Он помнил и соседний «колхоз» — Федор Иванович Семенов, инженер из-под Ленинграда, Михаил Иванович Терновский из Астрахани и Михаил Евкин — тоже из Астрахани...

Допустим, сегодня заболел товарищ Горохов и ему норму не выполнить, значит, я и Кожин работали за троих. Я плох — они за меня. Если все мы сваливались, а бывало и такое, выручали соседи...

В одном из «колхозов» был и мой Феликс.

И еще мне рассказал Михаил Никитович:

(Продолжение. Начало в №№ 41, 42, 44—51 за 1969 год. №№ 1—15, 17—30 за 1970 год).

— К нам в лагерь вербовщики от Власова приезжали два раза, приезжал и сам Зверев. Вызывал и поодиночке, и повзводно, речь перед строем произносил, обещал «малиновую жизнь», угрожал. Повезло ему мало: с превеликим трудом уговорил не то восемь, не то девять человек.

Мне было горько слушать — в числе тех, кого уговорил Зверев, оказался мой сын. Ворожейкин устроил меня:

ком случае, начальник гражданского управления КОНРа Закутний посетил герра Геббельса, и тот согласился, что можно разрешить острабочим, коим за безупречное поведение выданы паспорта для иностранцев, беспрепятственно заходить в кафе. Черта с два! Трое парней, выйдя из эсбана, заглянули в кафе на углу Фридрихштрассе и Георгенштрассе и склопотали по морде. Конечно, парни в какой-то степени сами виноват

КОНРа и Великой Германии... Только великий Адольф Гитлер...»

И положил в сейф. Читал ли герр Крегер, неведомо, поскольку в силу опытности он в сейф лазил, не оставляя следов. Может, читал. Но подонки Жиленков трепанулся об этом Трухину, Малышкину и, стерва, не удержался, посвятил даже Закутного, а это все равно, что всему свету...

«Случай с сейфом» дошел

Арк. ВАСИЛЬЕВ

— Феликс сказал, что, как только доберется до Германии, обязательно убежит...

Больше о сыне я ничего не знаю. Моя дорогая, милая Надя плакала всю ночь. Разберились старая, никогда не заживавшая рана.

Недавно мы с женой побывали с туристской группой в Норвегии. Долго стояли на морском берегу, смотрели вдаль, стараясь угадать в тумане — где тот каменистый остров, на котором долго был в тяжелой неволе наш пропавший без вести сын.

СОВЕТСКИЕ ВОЙСКА ВЫШЛИ НА ОДЕР

Власов, вернувшийся накануне из Мюзенгена, где он проводил смотр первой дивизии, стоя перед зеркалом, репетировал новый приветственный жест, который он собирался ввести в РОА. Он сгибал правую руку в локте, ладонью к уху, затем с вывертом поднимал руку над головой и выкрикивал: «Виват!»

Получалось довольно забавно.

В министерстве Геббельса и канцелярии Мартина Бормана тянули с ответом на запрос: «Имеют ли право военнослужащие РОА на приветствие, принятое в Великой Германии?» То ли не хотели ответить, то ли было не до приветствий. Конечно, можно было проявить инициативу и самим начать махать рукой и кричать «хайль Гитлер!» Но кто их поймет, господ национал-социалистов. Крикнешь «хайль!», а тебе за это в ухо — не балуйся, если не дозволено.

Опыт, к сожалению, есть. Недавно прошел слух, что якобы со знаком «ОСТ» можно заходить в кафе, дескать, обслуживают, как немца. Во вся-

ком случае, начальник гражданского управления КОНРа Закутний посетил герра Геббельса, и тот согласился, что можно разрешить острабочим, коим за безупречное поведение выданы паспорта для иностранцев, беспрепятственно заходить в кафе. Черта с два! Трое парней, выйдя из эсбана, заглянули в кафе на углу Фридрихштрассе и Георгенштрассе и склопотали по морде. Конечно, парни в какой-то степени сами виноват

ты, полезли, идиоты, в самом центре, но, с другой стороны, Закутний сказал, что герр Геббельс вообще не возражал, заявил: «Пожалуйста, заходите!»

Новую форму приветствия выдумал Жиленков и немцы немедленно напались подражатели — «Виват!» — и все, ноги придерись!

Если бы предложение исходило не от Жиленкова, Власов принял бы его немедленно. Жиленкова, гладкого, сытого, с тройным подбородком, Власов в последнее время не мог даже видеть, так он ему опротивел после случая с сейфом.

Вернувшись после очередного визита в главное управление СС, Власов пожаловался на плохой прчем: «Не смотря, почти не разговаривают».

Жиленков предложил «идею»:

— Знаете, Андрей Андреевич, у вашего сейфа, между прочим, два ключа... Один у вас, второй у герра Крегера... И он, понятно, это между нами, прошу не выдавать, в ваш сейф иногда заглядывает... Это вроде и плохо, а вроде и хорошо.

— Чего же тут хорошего? Не понимаю...

— Сейчас поймете... Вы ему сюрпризик приготовьте... Какой-нибудь документик с изъявлением ваших чувств к Великой Германии, рейхсфюреру лично, не забудьте, естественно, про фюрера что-нибудь приятное изложить...

Власов послушался и написал «завещание»:

«Находясь в трезвом уме и ясной памяти, отчетливо представляя, что каждую минуту могу погнубить, завещаю моим соратникам крепить нерушимый союз

до слуха герра Эбелинга, начальника русского отдела германской контрразведки, и, между прочим, герр Эбелинг Жиленкову всыпал:

— Что вы с ним все задираетесь? Потом посмотрим, что с вашим Власовым делать, но склок я не потерплю. Не знаю, чем объяснить, но Власову, хотя он, по-моему, просто проходимец, сам рейхсфюрер СС в последнее время симпатизирует все больше и больше...

— Я, герр Эбелинг, пошутил...

— Прекратить! Сейчас не до шуток!..

Вошел адъютант.
— К вам Жиленков, ваше превосходительство...

— Пусть войдет.

Жиленков остановился у двери, выставил вперед затянутую в узкие немецкие брюки жирную ногу, скинул руку и выкрикнул: «Виват!»

Власов нехотя буркнул: «Гут морген».

— Мой проект одобрен, — без предисловий начал Жиленков. — Одобрен и принят...

— Какой проект? — нахмурился Власов. — Что вы еще выдумали?

— Я не мог вас посвятить, вы были в Мюзенгене. Проект организации боевых групп, Буду краток. Мы должны по-добрат, обучить и забросить в советский тыл специальные группы. На первых порах человек восемьсот... Когда начнет действовать новое секретное немецкое оружие... Вы догадываетесь, о чем я говорю? Вот тогда наши группы в советском тылу займут радиостанции, телефон, телеграф, вокзалы, аэродромы...

Власов удивленно посмотрел на собеседника.

— Да, да... уничтожат руководителей местных организаций и, конечно, военачальников...

Власов развел руками:

— Ну и фантазер вы, господин Жиленков!

— Мы пошлем в советский тыл людей умных, храбрых, смелых, преданных нашему святому делу...

Власов неприязненно глянул на лоснящееся лицо Жиленкова: «Вот прохиндей! На уме жратва да бабы, а туда же...»

— А деньги?

— Дают, — усмехнувшись, сообщил Жиленков. — Пять миллионов!

— Пять миллионов? Ну что ж, для начала, пожалуй, хватит...

— Первые группы забрасываем в центральные области — Нижний Новгород, Ярославль, Кострому, Иваново, Тверь, Орел... Вторые — в промышленные центры Урала, Западной Сибири... Вот тут все изложено.

— Оставьте... Трухин о проекте знает?

— В курсе. Адъютант не вошел, а вошел в кабинет и нечаянно хлопнул дверью.

— Вы что? С цепи сорвались?

— Ваше превосходительство! Наши вышли...

— Кто наши? Куда вышли?

— Извиняюсь... Советские войска вышли на Одер.

Власов вскопал, подбежал к окну, снял очки, вытер платком глаза. Вернулся к столу. Лицо его сразу посерело.

— Господин капитан, а вы знаете, что за распространение слухов?..

— Москва передала...

— Кто слушал?

— Капитан Кучинский...

— Пять суток ареста!..

ИЗ ВОСПОМИНАНИИ АНДРЕЯ МИХАЙЛОВИЧА МАРТЫНОВА

О выходе наших войск на Одер я узнал от Павла Рукавишникова, превратившего рацию штаба Власова в наш узел связи.

Я спал после обеда у себя на Викториахштрассе, 10. Рядом на койке храпел поручик Дружинин, принявший дела покойного Астафьева. Рукавишников нарушил мой приказ не общаться при посторонних, до этого он его ни разу не нарушал. Я понял, что произошло что-то необыкновенное.

— Господин Никандров, вам срочное сообщение из первой дивизии, — выпалил Рукавишников и подал мне пакет. В нем лежал чистый листок. Хотя Дружинин и продолжал храпеть, я сделал вид, что читаю донесение, затем поднялся:

— Пошли, Рукавишников...

На улице, отойдя с полкилометра от штаба, Рукавишников радостно объявил:

— Наши на Одере...

(Продолжение следует).

СВАЯК СВАЯКА...

[Заканчанне.
Пачатак на 5-й стар.]

Их больш за ўсё баяліся мясцовыя сіяністы. Праўдзівае бальшавіцкае слова зрывала маскі з сіяністаў — верных паслугачоў не толькі гетмана, але і міжнароднага імперыялізму.

Пятлюраўцы скапілі і закатавалі Горвіца. Ратманскага забілі пятлюраўцы з банды Зялёнага пад Трыполлем. Але сіянісцкія арганізацыі гэтага «не заўважалі». Яны заклікалі да пакорлівасці, да класовага міру паміж рабочымі і прадпрыемальнікамі. Сіяністы-клерыкалы маліліся ў синагогах за

здараўе гетмана Скарападскага.

Сіянісцкія арганізацыі Украіны, будучы часткай «сусветнай сіянісцкай арганізацыі», якую ўзначальваў выехаўшы ў свой час з Расіі ў Англію Хаім Вейцман, потым першы прэзідэнт дзяржавы Ізраіля, усяляк сее і ў масах яўрэйскага насельніцтва атручаныя ядам шавінізму ідэі палесцінафільства.

У канцы 1918 года пасля ваеннага паражэння Германіі і Аўстрыі сіяністы Украіны хутка пераарыентаваліся на англійскіх і амерыканскіх імперыялістаў.

Яшчэ ў гады першай сусвет-

най вайны адзін з сіянісцкіх лідэраў, пісьменнік Жабачінскі, паплекнік і сябар Фёдора Салагуба, Меражкоўскага, Гініус і іншых рэакцыянераў-містыкаў, паехаў у Палесціну, дзе сфарміраваў яўрэйскі легіён.

Бацькі сучасных ізраільскіх «ястрабаў», такіх, як Даян, Вейцман, пачыналі сваю антынародную сіянісцкую дзейнасць на Украіне. Як было сказана вышэй, у гады грамадзянскай вайны яны разам з Пятлюрам, Вінчанкам, Данцовым, Яфрэмавым і іншымі важкакамі украінскай контррэвалюцыі змагаліся супраць свабоды, дэмакратыі, сацыялізму.

Сучасныя хуліганствуючыя

малойчыкі «Амерыканскай сіянісцкай арганізацыі», а таксама «Лігі абароны яўрэйяў», уласна кажучы, нічым не адрозніваюцца ад гайдамакаў і «вільных казакоў» Пятлюры. Тыя ж прыёмы, тыя ж метады, той жа расізм і шавінізм.

Сіянізм—ідэйны вораг міжнароднага рабочага руху. І як паказвае гісторыя станаўлення сацыялістычнай Украіны, усяго Савецкага Саюза, сіянізм тут заўсёды выступаў у блоку з рэакцыяй, з буржуазнымі нацыяналістамі розных масцей.

Праграма сіянізму базіравалася і базіруецца на супрацоўніцтве з імперыялізмам. Цяпер сіяністы выконваюць на Бліжнім Усходзе прамы сацыяльны заказ амерыканскага імперыялізму, капіталістычных манопаліў Злучаных Штатаў Амерыкі, Англіі.

Усёй сваёй дзейнасцю, як у Ізраілі, так і за яго межамі, сіяністы наносілі і наносзяць велізарную шкоду яўрэйскім масам, ізраільскаму народу, сацыяльнаму прагрэсу чалавечтва.

Няма нічога дзіўнага ў тым, што украінскія буржуазныя нацыяналісты, якія акапіліся ў Канадзе, Злучаных Штатах Амерыкі, Аргенціне, усяляк падтрымліваюць ізраільскіх агрэсараў, паклёпнічаюць на свабодалюбівае арабскае народы, выступаюць супраць ізраільскіх камуністаў, якія абараняюць сапраўдныя інтарэсы свайго народа.

Як гаворыць руская народная прыказка, сваяк сваяка бацьчы здалёк.

Я. УШАРЭНКА,
АДН.

Разліваў («Чарэцкі» (Гомельская вобласць) былі закладзены ў канцы XVIII стагоддзя. Размешчаны ў цэнтры пачынаў азначаваць не суровую сіметрыю, а сярэдняе патрыятычнае — вялікая вежа, на баках — чатыры маленькія Падомі з класіфікацыяй «агульнай беларускай архітэктуры таго часу» і ўжываюцца стромкія іркі і іншыя элементы ў асабліва звышнанага доўжэння.

МІНСКІЯ БІЛЬЯРДЫ

Было цікава пазнаёміцца з тэлегранамі.

«Калектыў Ніжнеянскага западнінскага рачнога порта пераказваў пра тое, як адразу ж адразу адзінаццаць бильярд, да 4 метраў вышыні, транспарціроўка, гэты паслужыць гарантыяй».

«Калгас «Камсамол» Ленінскага раёна, Кірэістан».

Наш калгас у 1969 годзе даў у эксплуатацыю палац культуры на 600 месцаў. На працягу года не можам забяспечыць яго бильярд. Прайлен калгаса пераказваў пра тое, як адразу ж адразу адзінаццаць бильярд. Не адмоўцеся...

На рабочы стол дырэктара фабрыкі такіх тэлеграм і пісьмай штодзённая пошта прыйшлі дзесяці. І на ўсе трыба даць адказы: адрабату чаканьня, спадзяюцца, што іх просьба будзе абавязкова задаволеная.

— Наша бильярдная фабрыка, — расказаў дырэктар прадпрыемства Яфім Фамін, — з'явілася адзінай у краіне, якая пастаўляе палацам

культуры, дамам адпачынку, арганізацыям вялікіх клубных бильярд. У бліжэйшы час, напрыклад, мы адправім іх заказчыкам Сярэдняй Азіі, Поўначы, Сібіры. Вось некаторыя парты, куды паступіць прадукцыя: Асэтрова і Куйга Ленінскага параводства, Камашова Обскага і Дудзінка Краснарскага параводства. Пайднёва-Сахалінск і Ваніна Сахалінскага параводства і многія іншыя. Карцей кажучы, на геаграфічнай карце краіны найрад ці знойдзеш куток, дзе не была б вядома прадукцыя фабрыкі. Прывемна, што не маем і рэкламачый. Наадварот, ідуць блыскучыя просьбы, каб выслалі дадатковыя кій, шары.

Адрасы нашай краіны — толькі частка маршрутаў, на якіх падарожнічаюць мінскія бильярд. Яны вядомы ў дзесятках замежных краін. І, варта адзначыць, экспарт штогод расшыраецца. Толькі пачаўшы імперыя бильярд былі накіраваны ў Афганістан, Італію, Майрытанію, Ліван, Іран.

А. ІВАНОЎ,

Восень 1837 года застала М. Ю. Лермантава на Каўказе. Сасланы туды за верні на смерць Пушкіна, ён клопатамі і намаганнямі сваёй бабуні атрымаў дараванне і царскую «міласць». Але ў Пецярбург яму ўсё ж дарогі не было.

«Нарэшце, — пісаў Лермантаў С. Раеўскаму, — мяне пераводзяць назад у гвардыю, але толькі ў Гродзенскі полк, і калі б не бабуня, то, на праўдое кажучы, я б ахвартней застаўся тут, таму што наўрад ці пасяленне пясель за Грузію».

Такім чынам, Лермантава чакала служба ў вайскай часці, якая наслала назву старадаўняга беларускага горада

нагадвала аб крывавым падаўленні паўстання ваенных пасяленцаў, якое ўспыхнула летам 1831 года амаль адначасова з польскім мяцяжом. «Калі нашы гусары ўступілі ў акругу, — чытаем у дэпартацыі палка, — у многіх афіцэрска-кватэрах знаходзілі яшчэ сляды крыві і мазгоў на падлозе і сценах, а ў эзерцірагузе ляжалі цэлыя горы абломкаў шпіцрутэнаў, што сведчыла аб мерах пакарання».

Такое было ўражанне, пад якім гродзенцы ўступілі на месца новай стаянкі...

Тэрмін службы гусараў быў вызначаны ў дваццаць пяць год. Гэта былі цяжкія, пакутлівыя гады. Для жанатых (у палку было шэсць-

ездзіў конна. Іншыя адзначалі, што ў яго былі ўспышкі вяселосці: удзельнічаў у гулянках, верхаводзіў у розных забавах, гуляў у карты. Але часта бываў ён «хмуры і стомлены», на балах «...звычайна садзіўся ў куток і моўчкі прыслухоўваўся да песень і жартаў прысутных».

А Краснакуцкі запамніў галоўнае: сцены іх агульнага пакоя Лермантаў спісаў вершамі, якія захоўваліся да таго часу, накуль пры рамонце казарм нехта іх не зафарбаваў. Толькі на адным з падаконнікаў засталася выразнае сцяжорыкам прозвішча паэта.

Якія вершы Лермантава зніклі пад фарбай? Цяпер аб гэтым меркаваць цяжка. Але

ГУСАР ГРОДЗЕНСКАГА ПАЛКА

І была размешчана ў глухім тады кутку Наўгародскай губерні.

Хто ж загнаў у ваенныя пасяленні гродзенскіх гусараў, якія не раз праслаўлялі ў баях рускую зброю?

Сфарміраваны ў 1806 годзе полк атрымаў баявое хрышчэнне пад Фрыдландам. У час Айчынай вайны 1812 года палком камандаваў Я. Кульнёў. Ураджэнец Беларусі, ён загінуў смерцю героя ў баі на роднай зямлі. А яго гусары з гонарам правялі ўсю кампанію. У лютым 1813 года ў складзе авангарда яны ўступілі ў Берлін, храбра змагаліся ў славутых бітвах пад Люцэнам, Баўцэнам. Гродзенскі полк адным з першых уступіў у пераможаны Парыж.

У 1824 годзе па жаданню Аляксандра I полк быў перайменаваны. У тым жа годзе яго назву атрымаў панава сфарміраваны полк, у які ўдзілася частка былых гродзенцаў. Але большасць панаўнення паступіла са Слоніма, Нясвіжа, Слуцка, Навагрудка і Ліды.

Падзеі 14 снежня 1825 года засталі полк у Варшаве. Калі арыштавалі эскадроннага камандзіра падпалкоўніка Луціна, многія не паверылі, што гэты радавічы дваранін, які выклікаў у свой час на дуэль цэсарэвіча Канстанціна і ўсё ж карыстаўся яго прыхільнасцю, быў адным з зазнавальнікаў тайнага дэкабрыскага таварыства. Луціна разжалавалі ў радавічы і саслалі на катаргу. Там былі гродзенскі гусар напісаў артыкул аб дэкабрыскай руху, спадзеючыся надрукаваць яго за граніцай. Але артыкул быў перахоплены, а Луціна саслалі ў Акатуеўскі руднік.

«Ненадзейным» у палітычных адносінах паказаў сябе полк і ў час польскага паўстання 1830—1831 гг. На бок паўстаўшых перайшлі два карнеты, унтэр-афіцэр Атаманчук і шэсць гродзенскіх гусараў. Больш за дваццаць чалавек збеглі з палка, не жадаючы удзельнічаць у падаўленні мяцяжу.

Калі гусары апынуліся на берагах Волхва і пазнаёміліся са сваім лагерам, яны жахнуліся. Тут усё яшчэ

дзясць сем'яў) адваля ўсяго пяць пакояў у падвале, і кожная сям'я адгароджвала сябе фіранкамі. З сямі год салдацкіх дзяцей залічвалі ў школу кантаністаў, і многія з іх там гінулі.

Некаторыя гусары не вытрымлівалі муштры: штогод смерць забірала сорак — пяцьдзесят чалавек.

Вось сюды і прывёў лёс вялікага рускага паэта.

На заснежаным плаці стаяў двухпавярховы дом, дзе былі кватэры для халасцякоў. Паэт пасяліўся разам з карнетаў Н. Краснакуцкім і пачаў сваё знаёмства з палком. Сярод маладых афіцэраў панаваў дух таварыства, памяркоўнасці і вальнадумства. Тут было нямала таленавітых людзей. Краснакуцкі валодаў дзесяцію мовамі, займаўся жыванісам, музыкай, перакладамі. Паручнік Ге быў выдатным карыкатурыстам. М. Цэйдлер — таленавітым скульптарам, яго творы экспанаваліся ў Лондане, а ў слонімскай царкве ён пакінуў адну са сваіх работ — срэбраную статую. Гусар Паўфлер быў выдатным кампазітарам. Безабраў віртуозна іграў на гітары.

Праглядаючы спісы афіцэраў палка, сустракаеш прозвішча Казіміра Дамейкі, чалавека, які паходзіў з вядомай сям'і рэвалюцыянераў, звязанай сяброўскімі вузамі з Адамам Міцкевічам.

Са справы аб пошуках членаў сям'і Дамейкі ў сувязі з падзеямі 1831 года даведваешся, што адзін з трох братоў Казіміра — Ігнат (блізкі сябар Міцкевіча, пасля выдатны чылійскі вучоны) «отлучился в мятеж» і эміграваў; Адам адправіўся з Навагрудка з «шайкай мяцежнікаў», але пасля падаўлення паўстання вярнуўся дадому і атрымаў амністыю.

Успаміны гродзенскіх гусараў на-рознаму асвятляюць знаходжанне Лермантава ў палку. Адны звярнулі ўвагу на тое, што ён вельмі добра

вось дакладныя весткі аб творчасці паэта ў Гродзенскім палку. Тут ён стварыў экспромт «Рускі немца белабрысы», напісаў дзве карціны маслам «Чаркес» і «Успамін аб Каўказе», якія падарыў афіцэру А. Арнольдзі.

Я проложил мой смелый след,
Где для орлов дороги нет...

І гэта — радкі з верша, напісанага Лермантавым у час знаходжання ў Гродзенскім гусарскім палку.

Гісторыя гэтага твора асабліва цікавая і нават сімвалічная. Яна ўяўляе сабой не што іншае, як вольнае пералажэнне з «Крымскіх санетаў» Адама Міцкевіча. Але ж Лермантаў не ведаў польскай мовы! Аказваецца, ён атрымаў падрадкавы пераклад ад Н. Краснакуцкага.

Ці перакладаў раней Лермантаў вершы Міцкевіча? Не, першы і адзіны пераклад быў зроблены іменна тут, у гэтым доме, дзе пасяліліся людзі, якія доўга жылі ў краі, апетым Міцкевічам, дзе яшчэ добра памяталі аб маладым афіцэру, які асабіста быў знаёмы з песняром свабоўды, — аб Казіміру Дамейку.

Не толькі па запісах відэафонцаў можна аднавіць вобраз Лермантава таго перыяду. Письменніку Іраклію Андронікаву ўдалося знайсці партрэт, напісаны маслам невядомым мастаком. На ім — афіцэр Гродзенскага лейб-гвардыі гусарскага палка Міхаіл Юр'евіч Лермантаў.

Відаць, партрэт быў напісаны ў пачатку 1838 года, таму што вясной гэтага года Лермантаў быў пераведзены ў другі полк. Па дакументах лічыцца, што выбыў ён 9 красавіка 1838 года, але фактычна яшчэ некаторы час заставаўся з гродзенцамі, падаўшы рапарт аб хваробе.

А затым — Пецярбург, новая ссылка на Каўказ і трагічная дуэль з Мартынавым...

Б. КЛЕЙН.

ГУМАР

Дзяцел біў дзюбай у дрэва. З дупла выглянула сава. Паглядзела сурова на дзятла і сказала:

— Вы не можаце весці сябе цішэй? Я працую ў начной змене.

Канібал упершыню ехаў у поездзе. Прагадаўшыся, ён адправіўся ў вагон-рэстаран. Кельнер паклаў перад ім меню.

Канібал доўга разглядаў картку, затым вярнуў яе кельнеру.

— Тут мяне нічога не цікавіць, — сказаў ён. — Прывясіце мне лепш спісы пасажыраў.

Маленькае трусяня спытала ў мамы:

— Мамачка, адкуль я з'явіўся на свет?

— З капелюша фокусніка, — адказала мама.

Два нулі гуляюць па пустыні Сахары. Насустрач ім ідуць дзве васьмёркі.

— Паглядзі на гэтых ідыётак! — кажа адзін нуль другому — У такую гарачыню надзелі на галовы турбаны...

Спагэці пытаюць у макаронаў:

— Што сёння ў нас на абед? — Як заўсёды, італьянцы...

На іжковым стадыёне

Фотазвод К. ЯКУБОВІЧА.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.
НАШ АДРАС: МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77.
ТЭЛЕФОНЫ: 32-20-34, 6-97-92, 32-05-88, 33-15-15.
Мінск. Друкарня выдавецтва ЦК КП Зак. № 1005.